گفت و گو

از کوله بار تجربه و تاریخ

روشنفکری دینی، نهضت آزادی و انقلاب اسلامی در گفت‌وگو با یدالله سحابی

اشاره

یدالله سحابی پیر سیاست ایران است . او فراتر از عضویت در یک گروه سیاسی که‌ممکن است مواضع آن مورد نقد باشد،قابل احترام است . فرصتی پیش آمد تا به پاس‌داشت او بنشینیم . سخن را از همان جا آغاز کردیم که‌گمان می کردیم‌خود می خواست از خاطراتش با مهدی بازرگان‌مرئی که یک عمر با او در یک سنگر بود.

گروه سیاسی

○ **نام شما و مهندس بازرگان در تاریخ معاصر همیشه و در همه جا با هم و در کنار هم می آید.**

سوابق آشنایی شما با مهندس بازرگان به چه زمانی باز می گردد؟

□ در سال ۱۹۳۳ میلادی که تعطیلات تابستانی دانشگاه بود با یک کشتی مسافرتی ازبندر ماربی به‌سوی بیروت و سپس به تهران در سفر بودم که در این سفر با شادروانان، مهندس مهدی بازرگان ودکتر محمد قریب که آنان نیز عازم ایران بودند آشنا شدم. دکتر محمد قریب از جمله پزشکان دین‌دار و با فضیلت ایران بود. تخصص او در بیماری کودکان، اشتهار بین‌المللی داشت و چند سال قبل به دیار حق‌شتافت و نعمت وجود او برای کسانی که از تفکر و علم و کار خیر او بهره می گرفتند پایان یافت. بنیان هدلی و همفکری ، همکاری دینی اجتماعی، سیاسی که در شصت سال اخیر عمرم با شادروان مهندس بازرگان داشتم،در این مسافرت که از فرانسه به تهران آمدیم ، گذاشته شد.

○ **چگونه در زمره مؤسسان نهضت آزادی قرار گرفتید؟**

□ بعد از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ و تشکیل نهضت مقاومت در بین مبارزان ا ختلاف نظرهای سیاسی و عقیدتی نمایان شد و دو طبقه نیروهای غیرمذهبی و مذهبی شکل گرفت و سال ۱۳۲۹ که حکومت پهلوی از فشارهای سیاسی کاست تا به اصطلاح فضای باز سیاسی ایجادکند، جبهه‌ملی دوم شکل گرفت در این زمان‌اختلاف نظر بین فعالان‌و مبارزان شدت یافت و زمینه تلاش برای مبارزان که فعالیت سیاسی را با اعتقادات اسلامی هماهنگ و همراه می‌ساختند، در جبهه ملی چنان با استقبال روبه رو نبود. بلکه با موانع تراشی بعضی از اعضای جبهه ملی نیز روبه رو می شد. جمعی از دوستان که اسلام را یک مکتب اعتقادی، سیاسی و یک ایدئولوژی برای رهیافت امور سیاسی کشور می دانستند ، قالب و فضای جبهه ملی را آماده پذیرش چنین فعالیتی نیافتند. از طرف دیگر در امور سیاسی هم اعتقادجمعی دوستان با بعضی از اعضای جبهه ملی بر سر چگونگی حمله به دستگاه‌سلطنت و شخص‌شاه بود که این خط‌مشی‌راهم نمی پذیرفتند و اعتقاد به‌مبارزه مسالمت‌آمیز بیشترد اشتند. آنان گاه پیروی از یدو نام مصدق را یک حرکت احساسی تلقی می کردند. تا یک مسیر سیاسی ، لذا به همت شادروان مهندس بازرگان و مرحوم آیت الله طالقانی اعلامیه تأسیس با امضای آقایان مهندس منصور عطایی، حسن نزیه، رحیم عکابی، عباس سمیعی و این جانب نوشته شد و مورد استقبال بسیاری از جوانان‌مسلمان و مبارزان راه آزادی با اعتقادات اسلامی در تاریخ مبارزه سیاسی واقع شد. تاریخ‌مبارزات سیاسی ۱۰۰ ساله کشورمان به رسالت خویش به‌عنوان حزبی ملی –اسلامی عمل نموده است.

○ **بعد از در گذشت مهندس بازرگان آیا روند فعالیت‌ها و خط‌مشی نهضت‌آزادی دچار تغییر شده است ؟**

□ اساسنامه و مرامنامه نهضت آزادی‌مکتوب است و قائم به شخص نیست. از طرف دیگر روحیه مرحوم مهندس بازرگان و سوابق و عملکرد ایشان به گونه‌ای بود که همه امور از مجاری قانونی و تشکیلاتی حزب صورت می گرفته است.

بعد از در گذشت ایشان شورای مرکزی آقای دکتر ابراهیم یزدی را با اکثریت قریب با تفاق به دبیر کلی حزب انتخاب کرد. بدیهی است میزان فعالیت و خط‌مشی حزب متناسب باشر ایط سیاسی و اجتماعی و فشارهایی که تحمل کرده حتی در زمان مرحوم مهندس بازرگان نیز متفاوت بوده است.

ما در اصول و مرامنامه و اتفاقهای خود ثابت قدم هستیم و بر اصول آزادی - حاکمیت ملی بر پایه اعتقادات اسلامی و نفی هر گونه استبداد داخلی و استیلای خارجی همچنان پابرجا هستیم. ولی خط‌مشی‌ها وتاکتیک‌های مبارزاتی متناسب با شرایط سیاسی اجتماعی تغییر می یابد.

○ **در دو گامسال ۴۲ شما و مهندس بازرگان‌سران نهضت‌آزادی محاکمه و محکوم شد بدلآن دوره را چگونه پشت سر گذاردید؟**

□ بعد از کودتای ۲۸ مرداد و سرکوب مبارزات ملی، تشکیل نهضت‌آزادی و استقبال پرشور، دانشگاهیان، جوانان واقشار مختلف مردم از این حرکت از یک‌طرف و انتشار اعلامیه بسیار سنگین و مفصل علیه رفراندوم شش ماده ای شاهانه و همچنین اعلامیه۱۶ صفحه ای علیه اصلاحات ارضی به قلم مهندس بازرگان و سایر اعلامیه‌های سیاسی اجتماعی که‌از طرف نهضت آزادی و شخص‌مهندس بازرگان برای ارتقای فرهنگ‌سیاسی جامعه یاعلیه دستگاه سلطنت‌منتشر می شد، به مذاق رژیم پهلوی خوش نیامد و موجب دستگیری مرحوم آیت الله طالقانی و مرحوم مهندس بازرگان و اینجانب و سایر اعضای نهضت‌آزادی شد و در تاریخ ۲۵ مهرماه ۱۳۴۲ در دادگاه ویژه نظامی محاکمه و از ۲ تا ۱۰ سال به زندان‌محکوم شدند. شرح جزییات آن‌محکومیت‌در جلد سوم اسناد نهضت‌آزادی ایران منعکس است.

○ **شما و مهندس با زرگان همیشه با روحانیان همفکری و همکاری داشته اید. این همکاری را چگونه ارزیابی می کنید؟**

□ جامعه مذهبی و ریشه‌های اعتقادی مردم به گونه ای‌است که‌اگر دوقشر روشنفکران مذهبی و روحانی دست به‌دست هم نمی‌دادند، انقلاب اسلامی با چنان سرعتی که برای بسیاری از دست‌اندرکاران و فعالان نیز باور کردنی نبود، پیروز نمی شد. دشمنان نیز این و اقعیت را دریافته اند که در همه حرکت‌های اجتماعی مانند مشروطیت ، ملی شدن صنعت نفت و پیروز ی انقلاب اسلامی ، نزدیکی این دو قشر موفقیت‌و پیروزی را به‌همراه داشته است.

به‌همین علت از طرف دشمنان تلاش برای جدایی این دو قشر در زمان‌ها و مقاطع مختلف صورت گرفته است. مگر چه این همکاری و همفکری به شهادت اسناد تاریخی روشنفکران دست‌همکاری و همپا ری به طرف روحانیان‌از راه کرده اند و آنان را به صحنه مبارز ات سیاسی کشانده اند. ولی حاصل این همکاری به نفع ملت و کشور بوده است.

○ **در با ره دولت موقت و نخست‌وزیری آقای مهندس بازرگان حدیث و سخن بسیار است. آیا به نظر شما پذیرش‌شغل نخست‌وزیری آقای مهندس بازرگان درست بود؟**

□ برای قضاوت و داوری در مورد تصمیم‌ها و عملکردها در یک برهه از زمان خاص با یستی جو و شرایط تاریخی همان زمان را سنجید و سپس قضاوت کرد.

در اوج‌جوشش انقلاب و انتظار سقوط حکومت پهلوی، امام برای انتخاب نخست وزیری که بتواند مورد قبول همه جامعه ازملی گرایان ، قشر مذهبی ، روحانیان و روشنفکران باشد و سوابق سیاسی و کاری قابل قبولی نیز داشته با شد، از طرفی اهل رفاقت و مهربانی باشد و بیزار از عملیات خشن با شناخت لازم‌ازآقای مهندس بازرگان خواستند این وظیفه خطیر را در آن زمان بپذیرند. دیدیم که مهندس بازرگان با یاری و همکاری‌همفکران خود با قبول این وظیفه سنگین و پرخطر در آن شرایط زمانی در اجرای برنامه‌های امام در انقلاب موفق شد تا کشور را از یک پیچ خطرناک گذر دهد و از بروز بسیاری تشنج‌ها و نابسامانی‌هایی که پس از هر انقلاب می تواند حادث شود جلوگیری کرد.

قانون ملی شدن صنعت نفت یکی از بزرگ ترین و پرافتخارترین قوانینی است که از ابتدای مشروطیت برای تکمیل استقلال مملکت از تصویب مجلس گذشته است

گر چه در این راه از آبرو و حیثیت خویش سرما به گذاشت و شاهد کارشکنی‌ها، بی مهری و تهمت‌های بسیاری از دوستان و دشمنان نیز قرار گرفت. اما اگر از این وظیفه‌سر باز زده بود، تا به عنوان یک انقلابی وجبهه‌المله باقی بماند ، کشور دچار بحران‌هایی می‌شد. در آن صورت امرو زهمه ما او راسرزنش می کردیم که چرا فداکاری نکرد و راحت و خوشنامی را به اداره بحران کشور ترجیح داد. من معتقدم مهندس بازرگان به رسالت خویش خوب عمل کرد. آنانی که با سنگ اندازی و مشکل تراشی موجب مشکلاتی برای مملکت و رنج او شدند در پیشگاه خداو ند متعال نادم وجوابگو خواهند بود. شرح تلاش‌ها و زحمات دولت موقت مهندس بازرگان و نا سپاسی و ستمی که هنوز در گفتار و اعمال بعضی قلم به دستان منعکس‌است، از حوصله این مصاحبه خارج است.

قطعاً تاریخ و آیندگان منصف و در نهایت خدای رحمان قضاوت نهایی را خواهند کرد.

○ **انتخابات دوم خرداد ۷۶ و روند حرکت جامعه بعد از آن را چگونه می‌بینید؟**

□ قبل از دوم خرداد ۷۶ - گروه‌های انحصارطلب ، مراکز قدرت را به‌دست داشتند و می کوشیدند تا همه بینش‌ها و حرکت‌های جامعه را نیز در انحصار یک فکر و یک اندیشه محدود سازند و آخرین سنگر قدرت یعنی رئیس جمهوری را نیز تصاحب کنند. در این‌راه قشرجوان ونواندیش ایران بیشترین فشار و محدودیت را در جامعه متحمل می‌شدند و به‌همان میزان آگاهی و رشد اجتماعی جامعه فزونی یافته بود. مبارزات انتخاباتی و نمایان شدن چهره معصوم و صادق و وظیفه خطیر در آن شرایط زمانی در اجرای برنامه‌های امام در انقلاب موفق شد تا کشور را از یک پیچ خطرناک گذر دهد و از بروز بسیاری تشنج‌ها و نابسامانی‌هایی که پس از هر انقلاب می تواند حادث شود جلوگیری کرد.

گر چه در این راه از آبرو و حیثیت خویش سرما به گذاشت و شاهد کارشکنی‌ها، بی مهری و تهمت‌های بسیاری از دوستان و دشمنان نیز قرار گرفت. اما اگر از این وظیفه‌سر باز زده بود، تا به عنوان یک انقلابی وجبهه‌المله باقی بماند ، کشور دچار بحران‌هایی می‌شد. در آن صورت امرو زهمه ما او راسرزنش می کردیم که چرا فداکاری نکرد و راحت و خوشنامی را به اداره بحران کشور ترجیح داد. من معتقدم مهندس بازرگان به رسالت خویش خوب عمل کرد. آنانی که با سنگ اندازی و مشکل تراشی موجب مشکلاتی برای مملکت و رنج او شدند در پیشگاه خداو ند متعال نادم وجوابگو خواهند بود. شرح تلاش‌ها و زحمات دولت موقت مهندس بازرگان و نا سپاسی و ستمی که هنوز در گفتار و اعمال بعضی قلم به دستان منعکس‌است، از حوصله این مصاحبه خارج است.

قطعاً تاریخ و آیندگان منصف و در نهایت خدای رحمان قضاوت نهایی را خواهند کرد.

○ **انتخابات دوم خرداد ۷۶ و روند حرکت جامعه بعد از آن را چگونه می‌بینید؟**

□ قبل از دوم خرداد ۷۶ - گروه‌های انحصارطلب ، مراکز قدرت را به‌دست داشتند و می کوشیدند تا همه بینش‌ها و حرکت‌های جامعه را نیز در انحصار یک فکر و یک اندیشه محدود سازند و آخرین سنگر قدرت یعنی رئیس جمهوری را نیز تصاحب کنند. در این‌راه قشرجوان ونواندیش ایران بیشترین فشار و محدودیت را در جامعه متحمل می‌شدند و به‌همان میزان آگاهی و رشد اجتماعی جامعه فزونی یافته بود. مبارزات انتخاباتی و نمایان شدن چهره معصوم و صادق آقای خاتمی و به‌کارگیری زبان جدید با مردم و بها دادن به جوانان موجب این تحول عظیم و انتخاب رئیس‌جمهور ی جدید غیر از خواسته برنامه ریزان قدرت در ایران شد. گر چه آقای خاتمی نیز دارای تشکیلات منسجم و یا رق پر توانی نیست و این امرد ر انتخابات کابینه متبلور شد. اما مردم به دلایل« نه به انحصار و به امید تحقق‌ریچه ای از مشارکت جدید وارد صحنه شدند که برای نظام‌موجب کسب آبروی بسیار شد. بعد از دوم خرداد ۷۶- تلاش دولت به منظور تحقق و عده توسعه سیاسی و به‌طبع باز شدن نسبی جامعه و به صحنه آمدن جوانان و دانشجویان و میدان عرضه نظرهای این قشر و آزادی بیشتر قلم ونشریات جدید چون و رزنامه جامعه و آزادی تشکیل موضعی اجتماعات، امید به تحقق رشد فرهنگی و سیاسی سنت‌شکنی در حذف تشریفات غیرضروری دو لتی، قانون گذا ری و اندیشه رفع تشنج در سیا ست خارجی، نوید جامعه مد نی برای آبادی این سرزمین بوده است.

○ **بر خی‌می گویند اسلام و دموکراسی و آزادی با هم ناسا زگار هستند شما چه نظری‌دا ید؟**

□ این تفکر از هر که باشد ، چه روحانی چه غیر روحا نی نشانگر نشناختن حقیقت ومدار و اقعی از اسلام است. خداو ند در سوره آل عمران آیه۱۵۹ ضمن بیان خصوصیات خوش قلبی پیغمبر به عنوان رهبر جامعه مسلمین دستور خود را مبنی بر شور و همفکری با مردم می فرماید:

قاعفُ عنهُم و استغفرلهم و شاورهم فی الامر.

و همچنین با بیان:

لاکراه‌فی الدین قد تبین الرشدُ منَ الغی

و تا آخر آیه نشانه ای ا ز آزادی و اختیار حتی در انتخاب هدایت و یا گمراهی است که به اختیار و ا راده و انتخاب هر فرد نهاده است. د رسراسر قرآ ن رش و کرامت انسا نی در بالاترین ارزش ها قرار گرفته است. روش مولا علی‌ع نیز در چگو نگی انتخاب‌رهبر جامعه مسلمین که علیرغم لیاقت وشایستگی خود تن به انتخابات و حکمیت داد. نشانه احترام به دموکراسی و پذ یرش نظر اکثریت مردم دارد. در جای جای قرآ ن سخن از تعقل و تفکر و ا ندیشه است که قطعاً با عبود یت و بندگی و تبعیت و یا ذوب شدن و اطاعت‌کورکور انه رادر تضاد و تناقض بسیار است.

○ **آیا آقای خاتمی را موفق می بینید؟**

□ آقای خاتمی خود محصول یک بینش است و آن خود ادی از قبول انحصار قدرت در یک‌طبقه و قشر خاص و کنارگرایی در زمینه‌های فکری و سیاسی اعتقاد به‌جامعه‌مدنی و اجرای قانون اساسی در همه ابعاد بخصوص‌موارد ی که حقوق‌مردم در آن مشخص شده است. بنابراین، این اندیشه در جامعه شکل گرفته اما هنوز نهادینه نشده است. عملکرد ورسالت آقای خاتمی‌د ارای و بخش عمده می تواند با شد. امور اجرایی کشور یعنی تأمین آب و نان و راه و امنیت مردم و دیگری تحقق کیفی‌یک جامعه مد نی، یعنی نمادیه شدن آز ادی و دموکراسی در این سرزمین.

موفقیت آقای خاتمی اولاً در گر و انتخاب همکاران و مد یر ان کارآزموده‌هم‌ر اه وهمفکراست که نه شاید به دلا یلی که ما ا ز آن بی‌اطلاع هستیم که در مواردی خوب عمل نشده که شاید با تغییراتی این امر محقق شود. دوم‌د رمشکلات، بعد از توکل به خدا اکثیه بر مردم بخصوص قشر جوان که امر وزدر صحنه‌سیاسی حاضر و فعال هستند یکند و خواسته‌های مشروع و به حقی را که در متن رأی بیش از بیست‌میلیون نهفته بود، بایستی پاسخ گوید و خواست اکثریت بالای مردم را بر فشارهای سیاسی و جوهای کاذب ارجح بد اند.

مشارکت مردم در حرکت‌های سیاسی و اجتماعی جامعه خبر تشکیل احزاب سیاسی واقعی امکان پذیر نیست که نه در این راه عیلیرغم تلاش هایی که شده هنوز قدم مثبتی برداشته نشده است. اما سخنان و جهت گیر ی‌های آقای خاتمی تاکنون بارقه ای از امید و تصویری از جامعه ای آرمانی را در دل مردم زنده نگه داشته است. من امید وارم تحقق عینی نیز پیدا کند.

اگر دو قشر روشنفکران مذهبی و روحانیان دست به دست هم نمی دادند انقلاب اسلا می با چنان سرعتی که برای بسیاری از دست اندرکاران و فعالان نیز باورکردنی نبود پیروز نمی‌شد

○ **سیاست‌خارجی آقای خاتمی تنش زدایی است. آیا این سیاست، سیاست موفقیت آمیز بوده است؟**

□ بعد از پایان‌جنگ سر دین دو ار دو گاه شرق و غرب، د نیای امروز، دنیای فکر وا ندیشه‌شده است. کبار و تلاش برای سازندگی آ بادانی‌کشورها و حرکت به سوی محیطی قابل قبول برای‌ملت ها آغاز شده است. د نیای امروز دنیای جنگ و ستیز نیست و دنیا باز بان دیگری سخن می گوید.

همه کشو رها و دولت هایی که با یکدیگر دا ر ای دشمنی‌یار وابط‌سرد و قهرآمیز بوده اند، به سوی‌ر فع تشنج قدم برداشته اند تا از چر خه اقتصادی و ز ند گی بین المللی دور نما نند و در این راه موفق به‌دست آورد هایی برای ملت و کشور خویش شده اند.

بدیهی است ما نیز در دنیای امر وز بدون داشتن یک رابطه سالم و به‌دو از تشنج نمی‌توانیم حضو ری موفق داشته باشیم.

قطعاً هر ایرا نی مسلمان بر این تلاش ها که به همراه حفظ منافع کشورملا باشد ارج می گذارد. من هم امیدو ارم این حرکت‌ها د رسیاست خارجی کشور بتواند منافع ملی از د ست رفته ما را بازگردا ند و چهره صلح طلبی و نورانی ا سلام را زنده سازد.

○ **تاریخ پرفرا زو نشیب ایران نام شخصیت هایی را با وقایع یا دستاوردهایی مترادف و عجین ساخته است.**

در سال‌های اخیر بخصوص این روزها نام د کترمصدق و ملی شدن صنعت نفت در بین اقشا رمردم بخصوص‌دا نشجویان بیشترمطرح می شود. این اقبال را چگونه‌می بینید؟

□ در بخش دفا عیات که در د ادگاه نظامی سال ۱۳۴۲ که اتفاقاً مقارن و مصادف با همین‌روزهای آخر اسفند است. یعنی روز ۲۹ اسفند ماه ۱۳۲۹ که قانون ملی شدن صنعت نفت از مجلس شانزدهم شورای‌ملی گذشت. در آن دادگاه اظهار داشتم: ایـن قـا نـون از بـزرگ تـر یـن و پرافتخارترین قوانینی است که از ابتدای مشر وطیت برای تکمیل استقلال مملکت از تصویب مجلس شو رای ملی گذشته است. در آن د ادگاه گفتم: به موجب این قانون می باید از شر کتی که‌مر بوط به یک دولت‌ا ستعمار ی خارجی است و آن شرکت نه فقط ما لیه مردم این مملکت را به تاحق می برد. بلکه در شئون اجتماعی و سیاسی ما نیز دخالت‌ها می‌کرد و به حاکمیت ملی ما در امور داخلی خود لطمه‌ها می زد، خلع ید می‌شد.

قهرمـان گذرانیدن‌قا نون ملی شدن صنعت نفت، خدمتگزار مردم، د کتر مصد ق بود.

گرچه در دور ان پهلوی تلاش شد تا نام مصدق را از تا ریخ ایران بزدایند یا نام و تلاش های او را با تحریف‌قرین سا زند، و لی موفق نشد ند. بلکه نام مصدق و اثر گذا ری او بر سرنوشت این ملت، سبه به سینه تا به امروز نقل شد و در عمق تاریخ این مملکت باقی ما نده است.

بعد از پیروزی انقلاب عده ای تلاش کردند تا ذکر نام او را در میان ملت و ا ز روی خیابان‌ها و اماکن بزدایند. یا به نحوی او را بدنام سازند.

این تلاش‌ها ثمر نداد بلکه موجب شد تا قشر جوان و تحصیلکرده نه تنها نام او در دل‌ها زنده نگه‌دار ند بلکه هر چه زمان گذشت افکار و منش، شیوه حکومت او، مبا رزه او با بیگانگان ، درایت سیاسی، نحوه مبارزه با استبداد داخلی ا ومقبول مردم واقع شده است.

اقبال هزا ران نفر در مراسم سالگرد در گذشت این مرد بزرگ در روز ۱۴ ا سفند در احمدآباد که اکثر آنان جوا نان بودند، علیرغم‌همه تحریف‌ها و محدودیت‌ها ، گواه این سخن است.

گر چه نه رادیو و تلو یزیون و نه حتی مطبوعات مستقل ما واقعیت آن تجمع را منعکس نکردند.

○ **موقعیت و پیروزی‌ملی شدن صنعت نفت را در چه عواملی می‌دا ند؟**

□ گذراندن قانون ۲۹ اسفند ۱۳۲۹ به‌عنوان‌ملی شدن‌صنعت نفت ایران تبلور مبارز ات ملی و روحیه ضدبیگانه و ضد استبد اد ی ملت ایران است که تحلیل شرایط و علل و عوامل این حرکت بحث بسیار می طلبد و آن چه که پیش از گذراندن قا نون ملی شدن صنعت نفت حا ئز اهمیت بود، اجرای موفقیت‌آمیز این قانون بود. یعنی خلع ید ا ز کمپانی فتی انگلیسی و راهبری صنعت نفت که تولید و انتقال آن یکدر وزهم دچار وقفه نشد.

این‌مهم جز با زحمات‌مردم و کارکنان دلسوز وقت‌و رمناطق نفتی و مراکز فنی و نقش خاص زنده یاد مهندس شانتاژ تبلیغاتی به کار رفته علیه نهادمدنگر ، رد رایات‌محاوره ای محافظه کاران‌مؤید اشتباق ایشان برای دستیابی به این هدف ا ست. بد ون شک پیش بینی وجود نهاد شور ا ا ز سوی قانونگذار به‌عنوان نهاد منتخب مردم که‌تصمیم گیری از قاعده هرم اجتماع را میسرمی سا زد، تمهیدی برای اجرای‌این تصمیمات‌در رأس هرم به شمار می رود، لذ ا استفاده از اهرم‌های قدرت بر ای در وز دن قانون مصوب این نهاد، بی اعتنایی به آرای مردم تلقی می‌شود.

عکس: از حجت‌الله بهبود

دیدگاه

کالبد شکا فی یک اختلاف

مطالبات سیاسی در یک نزاع غیر سیاسی

یا شار هد ایی

حکایت تعیین مد یر سازمان فرهنگی – هنری شهرداری، چندی است که به یکی از مباحث خبر ساز و مطرح‌د رجراید تبدیل شده است‌اما به دلیل گردش افکار عمومی پیرامون رخدادهای متراکم سیاسی و مرتبط با انتخابات مجلس ششم(همچون محاکمات شخصیت‌های اصلاح‌طلب و ...)، مجالی برای بررسی موضوع فراهم نیامده است. ریشه چالش جدیدمدیریت د ر این سازمان را که اینک نهادهایی چون شو رای شهر، شهرداری، قو ه‌قضائیه و مجلس شورای اسلامی را نیز د رگیر ماجرا کرده است. باید در سیاست‌های نوآورانه سکان دار سالیان نه چندان دور شهرداری جست وجو کرد.

غلامحسین کر باسچی در نیمه نخست دهه هفتاد با ایجاد چند ین مر کز فرهنگی (اعم‌ا ز کتابخانه، خانه فرهنگ، نگارخانه و فرهنگ سرا)ز یرنظر سازمان فرهنگی – هنری، طمع محافظه‌کاران را در به دست آورن مدیریت آن سازمان برانگیخت. چراکه مراکز مذکور بنا برمفاهیت و نوع وظیفه‌ای که برعهد ه‌داشتند، به‌عنوان‌ابزاری در جهت جذب هرچه بیشتر قشر جوان‌مورد استفاده‌آنان قرارمی گرفت. در نهایت با تصویب هیأت امنای سازمان یاد شده درسال ۷۵ آرزوی محافظه کاران درسمت و سو دفن به‌مدیریت‌بیش‌از هفتاد مرکز تحت پو شش آن سازمان، جامه عمل پوشید. بدین تر تیب حکایت اختلاف بین شهرداری و سازمان فرهنگی – هنری‌بر محور موارد‌مورد ادعای سازمان‌همچون روزنامه همشهری و حمایت نکردن‌مالی شهرداری از سال‌های میانی دهه‌هفتاد آغاز شد. صرف نظر از کیفیت‌دیدگاه های هر یک از طرفین، آنچه‌ا ز بررسی این نقطه‌نظر‌ها برمی آمد حاکی از تأیید وابستگی سازمان فرهنگی – هنری از قطر حقوقی به شهرداری تهران ازسوی طر فین بود. چه، علی‌الظاهر کوتاهی شهرداری ا زاین بابت‌موجبات گله وا ختلاف را فراهم آورده بود. اما با آغاز‌د ور جدید اختلافات که به‌لحاظ و جود شورای شهرمغلوت از دوره قبل بود، این استدلال، محافظه کاران رامجبور به تبعیت از نظر شورای‌شهرمی‌ساخت. در نتیجه ، عملکرد‌قا نونی نهاد اخیر مبنی بر تصویب اساسنامه مؤسسات و شرکت‌های وابسته به شهرداری، نا گهان محافظه کاران را برآن‌داشت تا مدعی وابسته نبودن سازمان به‌شهرداری شوند و بدین‌تر تیب اقدام شورای‌شهرمبنی بر تغییرا ت اساسنامه سازمان‌فرهنگی – هنری‌را به‌ناحق می برد. بلکه در شئون اجتماعی و سیاسی ما نیز دخالت‌ها می‌کرد و به حاکمیت ملی ما در امور داخلی خود لطمه‌ها می زد، خلع ید می‌شد.

قهرمان گذرانیدن‌قا نون ملی شدن صنعت نفت، خدمتگزار مردم، د کتر مصد ق بود.

گرچه در دور ان پهلوی تلاش شد تا نام مصدق را از تا ریخ ایران بزدایند یا نام و تلاش های او را با تحریف‌قرین سا زند، و لی موفق نشد ند. بلکه نام مصدق و اثر گذا ری او بر سرنوشت این ملت، سبه به سینه تا به امروز نقل شد و در عمق تاریخ این مملکت باقی ما نده است.

بعد از پیروزی انقلاب عده ای تلاش کردند تا ذکر نام او را در میان ملت و ا ز روی خیابان‌ها و اماکن بزدایند. یا به نحوی او را بدنام سازند.

این تلاش‌ها ثمر نداد بلکه موجب شد تا قشر جوان و تحصیلکرده نه تنها نام او در دل‌ها زنده نگه‌دار ند بلکه هر چه زمان گذشت افکار و منش، شیوه حکومت او، مبا رزه او با بیگانگان ، درایت سیاسی، نحوه مبارزه با استبداد داخلی ا ومقبول مردم واقع شده است.

اقبال هزا ران نفر در مراسم سالگرد در گذشت این مرد بزرگ در روز ۱۴ ا سفند در احمدآباد که اکثر آنان جوا نان بودند، علیرغم‌همه تحریف‌ها و محدودیت‌ها ، گواه این سخن است.

گر چه نه رادیو و تلو یزیون و نه حتی مطبوعات مستقل ما واقعیت آن تجمع را منعکس نکردند.

○ **موقعیت و پیروزی‌ملی شدن صنعت نفت را در چه عواملی می‌دا ند؟**

□ گذراندن قانون ۲۹ اسفند ۱۳۲۹ به‌عنوان‌ملی شدن‌صنعت نفت ایران تبلور مبارز ات ملی و روحیه ضدبیگانه و ضد استبد اد ی ملت ایران است که تحلیل شرایط و علل و عوامل این حرکت بحث بسیار می طلبد و آن چه که پیش از گذراندن قا نون ملی شدن صنعت نفت حا ئز اهمیت بود، اجرای موفقیت‌آمیز این قانون بود. یعنی خلع ید ا ز کمپانی فتی انگلیسی و راهبری صنعت نفت که تولید و انتقال آن یکدر وزهم دچار وقفه نشد.

این‌مهم جز با زحمات‌مردم و کارکنان دلسوز وقت‌و رمناطق نفتی و مراکز فنی و نقش خاص زنده یاد مهندس شانتاژ تبلیغاتی به کار رفته علیه نهادمدنگر ، رد رایات‌محاوره ای محافظه کاران‌مؤید اشتباق ایشان برای دستیابی به این هدف ا ست. بد ون شک پیش بینی وجود نهاد شور ا ا ز سوی قانونگذار به‌عنوان نهاد منتخب مردم که‌تصمیم گیری از قاعده هرم اجتماع را میسرمی سا زد، تمهیدی برای اجرای‌این تصمیمات‌در رأس هرم به شمار می رود، لذ ا استفاده از اهرم‌های قدرت بر ای در وز دن قانون مصوب این نهاد، بی اعتنایی به آرای مردم تلقی می‌شود.